

Sygn. akt I AGa 193/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lutego 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Dariusz Małkiński (spr.)
Sędziowie	:	SA Magdalena Natalia Pankowicz SA Beata Wojtasiak
Protokolant	:	Anna Bogusławska

po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2019 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...)w **B.**

przeciwko (...)w **W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 23 października 2018 r. sygn. akt VII GC 126/17

1. **zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:**

a) **w punkcie I uchyla w całości nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 6 kwietnia 2017 roku, wydany w sprawie sygn. akt: VII G Nc 149/17 i oddala powództwo;**

b) **w punkcie II zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 56.496 (pięćdziesiąt sześć tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt sześć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;**

c) **uchyla punkt III;**

2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 8.618 (osiem tysięcy sześćset osiemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.**

D. M. N. B. W.

UZASADNIENIE

Powód:(...) w B. w pozwie skierowanym przeciwko (...) Spółce Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W. domagał się zasądzenia kwoty 1.218.093,60 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 26 listopada 2016 r. do dnia zapłaty. Jednocześnie wnosił o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, że jako Zamawiający udzielił zamówienia publicznego Wykonawcy, działającemu jako konsorcjum firm ((...) sp. z o.o. z siedzibą w(...) oraz (...) S.A. z siedzibą w B. - (...)) na zaprojektowanie i przebudowę Instalacji związanej z odzyskiem odpadów w H.. Zgodnie z umową wykonawca zobowiązany był do wniesienia stosownego zabezpieczenia należytego wykonania umowy, które określone zostało na 8% ceny całkowitej podanej w ofercie. Zabezpieczenie należytego wykonania umowy mogło być wniesione w formie gwarancji bankowych i gwarancji ubezpieczeniowych. W wykonaniu obowiązku kontraktowego wykonawca przedstawił zamawiającemu gwarancję należytego wykonania kontraktu i usunięcia wad i usterek. Powód wskazał, że zgodnie z treścią gwarancji InterRisk zagwarantował beneficjentowi nieodwołalnie i bezwarunkowo na zasadach przewidzianych w niniejszej gwarancji, zapłatę za powstałe w okresie ważności gwarancji zobowiązania zobowiązanego wynikające z kontraktu do wysokości 1.218.093,60 zł. w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania przedmiotu kontraktu. W trakcie procesu budowlanego inżynier kontraktu potwierdził uchybienie terminów kontraktowych i wykonawca został zobowiązany do zapłaty kar umownych. Powód podkreślił, iż z uwagi na istnienie wzajemnych rozliczeń stron, zamawiający częściowo potrącił roszczenie z tytułu pierwszej kary umownej z wymagalnymi wierzytelnościami wykonawcy, wskutek czego doszło do wzajemnego umorzenia wierzytelności i do zapłaty z tytułu pierwszej kary pozostała kwota 124.135,25 złotych. Natomiast druga kara umowna pozostała do uregulowania w całości, bowiem wykonawca nie uwzględnił roszczenia zamawiającego. Żądanie będące podstawą niniejszego pozwu odpowiada sumie pozostałej do zapłaty należności z tytułu pierwszej kary za zwłokę w kwocie 124.135,25 zł oraz kwoty 1.093.958,35 zł jako należności do granicy odpowiedzialności pozwanego- gwaranta. Roszczenie dochodzone pozwem zawiera w sobie 24 dni zwłoki za okres od 25 sierpnia 2015 r. do dnia 17 września 2015 r. W związku z tym, zgodnie z warunkami gwarancji, powód wystąpił do pozwanego z żądaniem zapłaty z tytułu gwarancji należytego wykonania kontraktu i usunięcia wad lub usterek. Żądanie opiewało na wartość udzielonej gwarancji tj. do kwoty 1.218.093.60 zł.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanym przez Sąd Okręgowy w Białymstoku VII Wydział Gospodarczy w dniu 6 kwietnia 2017 r., sygn. akt VII G Nc 149/17 uwzględniono powództwo w całości.

W zarzutach od powyższego nakazu pozwany wnosił o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany wskazał, że powód nie spełnił wymogów formalnych gwarancji i zażądał wypłaty z gwarancji w zakresie, w którym gwarancja już wygasła. Ponadto zdaniem pozwanego żądanie powoda stanowi nadużycie gwarancji, gdyż w rzeczywistości nie przysługuje mu roszczenie o zapłatę kary umownej, które było podstawą zgłoszenia żądania wypłaty z gwarancji. W ocenie strony pozwanej nie zaistniał wypadek gwarancyjny. Pozwany wskazał, że wypłata mogła nastąpić jedynie w terminie ważności gwarancji tj. od dnia wystawienia gwarancji – 24 lutego 2015 r. do dnia wystawienia ostatecznego prawidłowego Świadczenia Przejęcia dla całości robót, nie dłużej jednak niż do dnia 29 października 2016 r. Z upływem powyższych terminów, w ocenie pozwanego gwarancja wygasła.

Wyrokiem z dnia 23 października 2018 roku o sygn. akt: VII GC 126/17 Sąd Okręgowy w Białymstoku uchylił własny nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 6 kwietnia 2017 roku w sprawie sygn. akt: VII G Nc 149/17 w zakresie ponad kwotę 91.357,02 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w stosunku rocznym za okres od dnia 26 listopada 2016 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu i w tym zakresie oddalił powództwo (pkt I), w pozostałej części nakaz zapłaty utrzymał w mocy (pkt II) i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.807,40 zł tytułem zwrotu części kosztów procesu (pkt III).

Powyższy wyrok został wydany w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

(...) w B. zawarła z Konsorcjum firm, w skład którego wchodziły(...) oraz (...) S.A. w dniu 24 lutego 2015 roku Kontrakt nr (...) (Umowa nr(...)) na zaprojektowanie i przebudowę Instalacji związanej z odzyskiem odpadów w H., w zakresie budynku sortowni odpadów z częścią administracyjno - socjalną i obsługi technicznej wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną w ramach przedsięwzięcia inwestycyjnego p.n. „Przebudowa Instalacji związanej z odzyskiem odpadów w H. k/B.”. Zgodnie z § 2 Kontraktu ustalone zostały następujące terminy wykonania umowy: 1) zaakceptowanie projektu budowlanego do dnia 1 marca 2015 roku, 2) wykonanie projektu budowlanego zamiennego na wypadek dokonania istotnych zmian w projekcie budowlanym posiadanym przez Zamawiającego i uzyskanie w imieniu Zamawiającego decyzji zmieniającej decyzję o pozwoleniu na budowę budynku sortowni wraz z infrastrukturą do 31 maja 2015 roku, 3) wybudowanie hali sortowni w zakresie umożliwiającym rozpoczęcie montażu („stan surowy zamknięty”, o którym mowa w Części III SIWZ pkt 1.2.61 do 15.08.2015 roku; 4) zakończenie Robót do 24.08.2015r., 5) uzyskanie wszelkich niezbędnych pozwoleń na użytkowanie do 3 miesięcy od zakończenia robót objętych niniejszym zamówieniem.

W § 6 Kontraktu wskazane zostało, że przed jego podpisaniem wykonawca dostarczy zamawiającemu zabezpieczenie należytego wykonania umowy. Wysokość zabezpieczenia należytego wykonania ustalono na 8% ceny całkowitej podanej w ofercie (wraz z podatkiem VAT). Natomiast zgodnie z treścią § 6 ust 2 pkt 3 i 4 umowy zabezpieczenie należytego wykonania mogło być wniesione w formie gwarancji bankowych i gwarancji ubezpieczeniowych.

Warunki szczególne Kontraktu przewidywały kary umowne za zwłokę.

Na zabezpieczenie roszczeń związanych z Kontraktem została wystawiona Gwarancja należytego wykonania Kontraktu i usunięcia wad lub usterek przez InterRisk, przy czym pozwany działał na zlecenie Konsorcjum firm, o których wspomniano powyżej.

Zgodnie z treścią Gwarancji pozwany zagwarantował powodowi nieodwołalnie i bezwarunkowo na zasadach przewidzianych w gwarancji zapłatę za powstałe w okresie ważności gwarancji zobowiązania zobowiązanego wynikające z Kontraktu: a) do wysokości 1.218.093,60 zł w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania przedmiotu Kontraktu oraz b) do wysokości 365.428,08 zł w przypadku nie usunięcia lub nienależytego usunięcia przez zobowiązanego wad lub usterek powstałych w przedmiocie Kontraktu.

Zgodnie z ust. 3 pkt 1) Gwarancja była ważna od dnia jej gwarancji, lecz nie wcześniej niż od dnia podpisania Kontraktu tj. od dnia 24.02.2015r. do dnia wystawienia ostatecznego i prawidłowego Świadczenia Przejęcia dla całości Robót, nie dłużej jednak niż do dnia 29.10.2016 r. (po zmianach wynikających z aneksów) - z upływem powyższych terminów Gwarancja automatycznie wygasła (ust. 7 pkt 1 Gwarancji).

Gwarancji udzielono w ramach umowy generalnej o udzielanie ubezpieczeniowych gwarancji kontraktowych nr (...) z dnia 14 marca 2011 r., zmienionej następnie kolejnymi aneksami.

W dniu 1 grudnia 2015 r. wykonawca zamówienia publicznego poinformował inżyniera Kontraktu, iż w związku z otrzymanym od zamawiającego pismem o zgłoszeniu roszczenia o zapłatę kary umownej za niedotrzymanie umownego terminu wybudowania hali sortowni powiadamia o zamiarze wniesienia sporu do Komisji Rozjemczej.

Pismem z dnia 8 grudnia 2015 r. (...) sp. z o.o. poinformował pozwanego o powiadomieniu Zamawiającego o zamiarze wniesienia sporu do Komisji Rozjemczej.

W dniu 11 stycznia 2016 r. strony Kontraktu spisały protokół odbioru wykonania i zakończenia robót budowlanych.

W dniu 26 lutego 2016 r. strony Kontraktu spisały Świadczenie Przejęcia. W jego treści wskazane zostało, że przedmiot zamówienia został zasadniczo ukończony w dniu 19 stycznia 2016 r.

Pismem z dnia 25 kwietnia 2016 r. (...) sp. o.o. skierował do pozwanego wniosek o przedłużenie udzielonej gwarancji do czasu rozpatrzenia sporu przez Komisję Rozjemczą.

Decyzją Komisji Rozjemczej z dnia 23 września 2016 r. Zamawiający uprawniony był do naliczenia Wykonawcy kary umownej za 2 dni tj. za dzień 8 października 2015 r. oraz za dzień 30 listopada 2015 r. Stanowisko Komisji Rozjemczej znalazło oparcie także w wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 27 marca 2018 r., sygn. akt VII GC 179/17 oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 31 sierpnia 2018 r., sygn. akt I A Ga 119/18.

W dniu 25 października 2016 r. powód zgłosił pozwanemu żądanie zapłaty z Gwarancji kwoty 1.218.093,60 zł tytułem nienależytego wykonania Kontraktu nr 2.

W odpowiedzi na wezwanie pozwany wskazał, iż nie znajduje podstaw do wypłaty sumy gwarancyjnej, bowiem w dniu 26 lutego 2016 r. sporządzone zostało Świadcstwo Przejęcia i w tym dniu gwarancja wygasła.

W dniu 16 grudnia 2016 r. powód skierował do pozwanego ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty.

Pozwany nie uznał zasadności wezwania.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji poddał pod rozwagę kwestię zasadności dochodzenia roszczeń z tytułu umowy Gwarancji. Wskazał, że Gwarancja została udzielona w celu zabezpieczenia należytego wykonania Kontraktu i usunięcia wad lub usterek. Prawidłowość wykonania Kontraktu była już przedmiotem postępowania zarówno powołanej przez strony Kontraktu Komisji Rozjemczej, jak i Sądu Okręgowego w Białymstoku, prowadzonego pod sygn. akt: VII GC 179/17 oraz postępowania Sądu Apelacyjnego w Białymstoku prowadzonego pod sygn. akt: I A Ga 119/18. Komisja Rozjemcza, jak i oba sądy powszechne, orzekające we wskazanej sprawie, wskazały, iż kary umowne są zasadne w wymiarze dwóch dni.

Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uwzględnienia powództwa opiewającego na kwotę 1.218.093,60 zł. Podana kwota stanowi bowiem sumę gwarancyjną określoną w Gwarancji. Jest to maksymalny poziom odpowiedzialności Gwaranta. Z brzmienia dokumentu Gwarancji wynika, iż ubezpieczyciel zabezpieczył roszczenia wobec wykonawcy z tytułu nienależytego wykonania kontraktu do tej wysokości. Jednocześnie Gwarancja może opiewać na kwotę niższą - adekwatną do wysokości roszczenia. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że według brzmienia art. 824 § 1 k.c., suma ubezpieczenia wyznacza jedynie górną granicę odpowiedzialności ubezpieczającego m.in. za szkodę majątkową ubezpieczonego. Szkodą jest natomiast rzeczywisty uszczerbek materialny, który może być od niej niższy i wówczas podlega kompensacie przez ubezpieczyciela według rzeczywistej wartości (ewentualnie pomniejszonej o franszyzę redukcyjną) bądź wyższy, co oznacza że ubezpieczyciel powinien świadczyć w rozmiarze odpowiadającym sumie ubezpieczenia i jest wolny od odpowiedzialności w pozostałym zakresie.

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż nienależyte wykonanie umowy polegało na przekroczeniu umówionych terminów realizacji robót o dwa dni. Zwłoka została obwarowana karą umowną w wysokości 91.357,02 zł ($45.678,51 \text{ zł} \times 2 = 91.357,02 \text{ zł}$). Takiej też kwoty, w ocenie Sądu Okręgowego mógł się domagać powód, żądając wypłaty z tytułu Gwarancji. Kwotę dochodzona pozwem Sąd ocenił jako wyraz nadużycia prawa do dochodzenia roszczeń z tytułu Gwarancji, która ma zabezpieczać należyte wykonanie umowy (...) nr (...). Nie może więc stanowić źródła wzbogacenia, dochodzonego w oderwaniu od faktycznie poniesionej szkody. Tym samym, w ocenie Sądu Okręgowego, roszczenie powoda było usprawiedliwione jedynie do kwoty 91.357,02 zł.

Sąd nie podzielił stanowiska pozwanego, jakoby Gwarancja wygasła w dniu sporządzenia Świadcstwa Przejęcia tj. 26 lutego 2016 r. Takie twierdzenie mogłoby zostać zaakceptowane w sytuacji, gdyby dokument gwarancyjny nie był zmieniany. Dwukrotne aneksowanie umowy spowodowało, że kluczowe znaczenie dla stron umowy Gwarancji miał ostatni dzień terminu wskazanego w ust. 3 pkt 1) umowy. Jedynie ten termin – pierwotnie określony na dzień 24 grudnia 2015 r., został zmieniony na 12 maja 2016 r. oraz kolejno na 29 października 2016 r. Zmianie w wyniku zawartych aneksów nie podlegał natomiast zapis dotyczący Świadcstwa Przejęcia. Oznacza to, że owo Świadcstwo nie było wyznacznikiem ważności Gwarancji, miało natomiast charakter drugorzędny. Najistotniejszy był termin, do

którego możliwe było zgłoszenie roszczenia z tytułu Gwarancji. Celem stron było przedłużenie terminu obowiązywania umowy Gwarancji. Takie stanowisko potwierdza brzmienie ust. 7 pkt 1) Gwarancji, zgodnie z którym Gwarancja wygasa automatycznie, wyłącznie w zakresie Gwarancji udzielonej w ust. 1 pkt 1), na wykonanie lub nienależyte wykonanie przedmiotu Kontraktu – z upływem ostatniego dnia terminu określonego w ust. 3 pkt 1). Sąd wywiódł, iż gdyby rzeczywiście zgodnie z zamiarem stron umowa miała wygasać w dniu sporządzenia Świadcstwa Przejęcia, niewątpliwie zapis o tym znalazłby się w ust. 7 pkt 1) Gwarancji. Ta ostatnia przewiduje natomiast jeden termin automatycznego jej wygaśnięcia tj. ostatni dzień terminu określonego w ust. 3 pkt 1. Dniem tym był 29 października 2016 r. Powód zgłosił tymczasem żądanie wypłaty kwoty wynikającej z gwarancji w dniu 25 października 2016 r., a więc w okresie ważności Gwarancji.

Za niemające znaczenia dla powyższego stanowiska Sąd Okręgowy uznał twierdzenia pozwanego, jakoby w chwili sporządzenia aneksu do umowy gwarancji, nie wiedział on o sporządzeniu Świadcstwa Przejęcia. Zdaniem Sądu, jako profesjonalista w branży ubezpieczeniowej, oferujący tak specyficzny i kosztowny instrument ubezpieczeniowy jak gwarancja ubezpieczeniowa, winien był on podjąć starania w kierunku wyjaśnienia z jakiego powodu i w jakim celu wykonawca zwrócił się do niego z wnioskiem o przedłużenie Gwarancji. Pozwany w chwili przedłużenia gwarancji wiedział, iż wykonawca jest w sporze z zamawiającym, co do faktu należytego wykonania umowy, o czym świadczą dokumenty i zeznania świadka M. W..

Za niewnoszące istotnych treści do sprawy Sąd uznał zeznania świadków P. P. oraz A. F.. Podkreślił, że to pozwany ubezpieczyciel był autorem zawartej umowy Gwarancji. Skoro jego zamiarem było uzależnienie wypłaty świadczenia od zachowania terminu determinowanego momentem sporządzenia Świadcstwa Przejęcia, to nie powinien był zawierać aneksu nr (...) do umowy (którego również był autorem) wiedząc, że świadectwo to zostało już wystawione. Do zawarcia aneksu jednak doszło, a zapis umowy związany ze świadectwem był prawnie irrelevantny. Odmienne stanowisko, w ocenie Sądu, nakazywałoby przyjęcie, że pozwany w zamian za zapłatę przez kontrahenta składki ubezpieczeniowej, nie zapewniał mu ochrony ubezpieczeniowej, co kłóciłoby się z istotą zobowiązania.

Reasumując powyższe, Sąd Okręgowy uznał, iż roszczenie powoda było uzasadnione w części tj. w zakresie kwoty 91.357,02 zł i dlatego orzekł jak w pkt I i II sentencji wyroku - art. 496 k.p.c.

O ustawowych odsetkach za opóźnienie Sąd orzekł zgodnie z żądaniem pozwu, na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd postanowił na mocy art. 100 zd. 1 k.p.c., rozdzielając je stosunkowo.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany. Zaskarżył go w części tj.

- w punkcie 1 w zakresie utrzymującym nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 6 kwietnia 2017 r., sygn. akt: VII G Nc 149/17 w zakresie kwoty 91.357, 02 zł wraz z odsetkami za opóźnienie w stosunku rocznym za okres od dnia 26 listopada 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztami,

- w punkcie II – w całości,

- w punkcie III – w całości.

Wyrokowi zarzucił:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

a) art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 805 k.c. w zw. z postanowieniami ubezpieczeniowej gwarancji należytego wykonania kontraktu nr (...) przez pominięcie treści i celu wystawionej gwarancji i dokonanie niewłaściwej interpretacji jej zapisów i błędne przyjęcie, że:

i) wolą Gwaranta było ponowne ukształtowanie, czy wykreowanie na nowo jego odpowiedzialności gwarancyjnej poprzez wystawienie Aneksu nr (...), w sytuacji gdy w istocie Gwarantowi chodziło jedynie o wydłużenie w czasie

istniejącego według wiedzy Gwaranta zobowiązania (Gwarant pozostawał bowiem w błędnym przekonaniu, że gwarancja nadal obowiązuje, chociaż w rzeczywistości wygasła wskutek wystawienia Świadcstwa Przejęcia),

ii) aneks nr (...) stanowił odnowienie zobowiązania Gwaranta, pomimo że z istoty aneksu, jako aktu zmieniającego istniejące zobowiązanie wynika, że Aneks nr (...) odnosił się wyłącznie do zobowiązania pierwotnego (które w dacie wystawienia Aneksu nr (...) już wygasło), gdyby zaś wolą Gwaranta było odnowienie swojego zobowiązania z pewnością wystawiłby nową gwarancję,

(...) przyjęcie, że zapis gwarancji dotyczący wygaśnięcia gwarancji w dniu sporządzenia Świadcstwa Przejęcia (co bezspornie miało miejsce w dniu 26 lutego 2016 r.) miał irrelevantne znaczenie dla istnienia w dniu 25 października 2016 r. odpowiedzialności Gwaranta z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania Kontraktu, pomimo że zgodnie z literalnym brzmieniem treści gwarancji (każdej wersji dokumentu) wystawienie Świadcstwa Przejęcia powodowało automatycznie wygaśnięcie gwarancji w tym zakresie,

b) art. 5 k.c. oraz art. 353¹ k.c. poprzez uwzględnienie powództwa w części dotyczącej kwoty 91.357,02 zł, pomimo zgłoszenia przez powoda żądania wypłaty sprzecznego z treścią gwarancji, bowiem w sytuacji kiedy powód uzyskał zaspokojenie roszczenia o zapłatę katy umownej za dwa dni opóźnienia zleceniodawcy w realizacji robót poprzez dokonanie potrącenia powyższej kwoty z wierzytelnościami Zleceniodawcy (przesądzone wyrokiem w sprawie o sygn. VII GC 179/17) oraz pomimo skutecznego zgłoszenia przez pozwanego zarzutu nadużycia prawa, wynikającego ze zgłoszenia przez powoda żądania zapłaty niehonorującego celu gwarancji,

2) naruszenie przepisów prawa procesowego, mających istotny wpływ na wynik postępowania tj.:

a) art. 98 § 2 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że kwota 45.679 zł uiszczona przez pozwanego tytułem opłaty od zarzutów od wyroku nakazowego, nie stanowi kosztu procesu prowadzonego przez stronę i nieuwzględnienie ww. kwoty 45.679 zł przy obliczaniu wysokości kosztów poniesionych przez poszczególne strony procesu,

b) art. 365 k.p.c. poprzez utrzymanie w mocy nakazu zapłaty w zakresie kwoty 91.357, 02 zł, w sytuacji kiedy to zgodnie z ustaleniami Sadu Okręgowego w Białymstoku w sprawie o sygn. akt: VII GC 179/17 oraz Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w sprawie o sygn. akt: I A Ga 119/28 wierzytelność powoda względem zleceniodawcy z tytułu kary umownej w ww. kwocie została uprzednio zaspokojona poprzez wzajemne potrącenie wierzytelności pomiędzy powodem a (...) oraz (...) S.A.

Wskazując na powyższe, pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 6 kwietnia 2017 r., sygn. akt: VII G Nc 149/17 i oddalenie powództwa w całości. Apelacja zawierała też wniosek o zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację strona powodowa wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela te zarzuty apelacji, które koncentrują się wokół zagadnienia potrącenia przez stronę powodową wierzytelności w wysokości 91.357, 02 zł z wierzytelnościami jakie przysługiwały Konsorcjum tj. (...) S.A. w B. w restrukturyzacji i (...)w K. w restrukturyzacji. Stwierdza, że poczynione przez Sąd Okręgowy w tej materii ustalenia są niepełne. Konsekwencją poczynionych ustaleń jest nieprawidłowa ocena żądania w zakresie spornej na etapie postępowania apelacyjnego kwoty 91.357, 02 zł.

Wymaga ustalenia, że w sprawie jaka toczyła się z powództwa (...) S.A. w B. w restrukturyzacji i (...)w K. w restrukturyzacji (określanych dalej jako (...)) przeciwko (...) w B. przed Sądem Okręgowym w Białymstoku pod sygn. akt: VII GC 179/17, a następnie przed Sądem Apelacyjnym w Białymstoku pod sygn. akt: I A Ga 119/18, ustalono, że w

dniu 4 sierpnia 2016 r.(...)w B. (dalej: Spółka (...)) skierowała do Konsorcjum oświadczenie o potrąceniu wymagalnej wierzytelności z tytułu zużycia wody i energii elektrycznej w kwocie 11.458, 34 zł z wymagalną wierzytelnością powoda w kwocie 831.820,04 zł, wynikającą z faktury nr (...)

W dniu 8 sierpnia 2016 r. Spółka (...) wystosowała do Konsorcjum kolejne oświadczenia o potrąceniu, kwoty 2.466.639,54 zł z tytułu kary umownej za nieterminowe wybudowanie hali sortowni odpadów z wymagalną wierzytelnością powodów wynikającą z faktury nr (...) oraz kwoty 1.646.752,25 zł z tytułu kary umownej za nieterminowe wybudowanie sortowni odpadów z wymagalną wierzytelnością powoda wynikającą z faktury nr (...).

W dniu 23 września 2016 roku (...) orzekła, iż pozwany uprawniony był w zakresie nieterminowego wybudowania hali sortowni do naliczania kary umownej w odniesieniu do 1 dnia zwłoki, tj. za dzień 8 października 2015 roku. W zakresie naliczenia kary umownej za niedotrzymanie terminu zakończenia robót związanych z budową nowego budynku sortowni odpadów, powodowie ponosili odpowiedzialność także za 1 dzień zwłoki, tj. 30 listopada 2015 roku. Ponadto Komisja uznała naliczone kary umowne za rażąco wygórowane.

Sąd Okręgowy w Białymstoku w sprawie o sygn. akt: VII GC 179/17 zasądził większą część dochodzonej kwoty, zaś oceniając powództwo co do wysokości, zarzut potrącenia uwzględnił w części dotyczącej dwóch dni zwłoki tj. do kwoty 91.357,02 zł. Co do tej kwoty potrącenie ocenił jako skuteczne i wywołujące skutki prawne, a zatem skutkujące oddaleniem powództwa w tej właśnie części.

Opisane ustalenia i ocenę co do ww. kwoty podzielił także Sąd Apelacyjny w Białymstoku w sprawie o sygn. akt: I A Ca 119/18, zgadzając się, że zarzut potrącenia był zasadny co do kwoty 91.357, 02 zł.

W tak uzupełnionym stanie faktycznym sprawy, odwołać się należy do przepisu art. 365 § 1 k.c., zgodnie z którym orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

Zgodnie z zapatrywaniami orzecznictwa, wynikające z art. 365 k.p.c. związanie wyrokiem sądu cywilnego oznacza niemożność zignorowania zarówno ustaleń faktycznych stanowiących bezpośrednio podstawę rozstrzygnięcia, jak i podstawy prawnej. Nie jest dopuszczalne odmienne ustalenie zaistnienia, przebiegu i oceny istotnych dla danego stosunku prawnego zdarzeń faktycznych w kolejnych procesach sądowych, chociażby przedmiot tych spraw się różnił. Mocą wiążącą objęte jest to, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia. Moc taką uzyskuje bowiem rozstrzygnięcie o żądaniu w powiązaniu z jego podstawą faktyczną i w kolejnym postępowaniu sąd ma obowiązek przyjąć, że istotna z punktu widzenia zasadności żądania kwestia kształtowała się tak, jak to zostało ustalone w prawomocnym wyroku (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 sierpnia 2016 r. I A Ca 1030/15, LEX nr 2115437, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4 lipca 2018 r., I A Ga 127/18, LEX nr 2549918). Związanie stron (oraz wyjątkowo innych osób), o którym mowa w art. 365 k.p.c. oznacza, że inne sądy są związane prejudycjalnie, czyli nie mogą dokonać odmiennej oceny prawnej zobowiązania, niż zawarta w prejudykacie, ale także nie mogą dokonać odmiennych ustaleń faktycznych. Jest to tzw. pozytywny aspekt prawomocności materialnej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 21 czerwca 2018 r., I A Ca 15570/17, LEX nr 2545095). W rezultacie uprawomocnienia się takiego orzeczenia nikt nie może kwestionować nie tylko faktu jego istnienia, lecz także jego treści i to nawet bez względu na to, czy był, czy też nie był stroną postępowania zakończonę tym orzeczeniem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2009 r., I CSK 456/08, LEX nr 584190).

Występująca w niniejszej sprawie Spółka (...), była stroną postępowania w sprawie o sygn. akt: VII GC 179/17. W tamtej sprawie występowała jako pozwana, a przebieg postępowania, wydane rozstrzygnięcia oraz jego motywy były jej dobrze znane. Spółce była znana zatem i ta okoliczność, że jej wierzytelność z tytułu kar umownych za dwa dni zwłoki w kwocie 91.357, 02 zł, jako potrącona z wierzytelnościami Konsorcjum, uległa umorzeniu i że z tej przyczyny zasądzona na jej rzecz suma nie uwzględnia tej kwoty.

Ustalenia faktyczne we wskazanej sprawie VII GC 179/17 należy ocenić jako mające znaczenie prejudycjalne dla rozstrzygnięcia sprawy niniejszej. Wierzytelność w kwocie 91.357,02 zł, jako potrącona przez Spółkę (...), o którą

zmniejszono wysokość zasądzonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 31 sierpnia 2018 r., sygn. akt: VII GC 179/17 sumy, przestała istnieć, co wynika z art. 498 § 2 k.c. Przepis ten określa bowiem prawny rezultat skutecznego potrącenia wierzytelności, a jest nim wzajemne umorzenie się wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej. Wystąpienie takiego skutku prowadzi do wygaśnięcia zobowiązania. Oznacza to, że przysługująca Spółce (...) w swoim czasie wierzytelność, opiewająca na kwotę 91.357,02 zł, wygasła na skutek skutecznego potrącenia. W zakresie tej kwoty Spółka (...) została więc zaspokojona.

Zaskarżony wyrok został zatem wydany z naruszeniem art. 365 § 1 k.p.c. Nie uwzględniał on bowiem powyższej kwestii, przesądzonej wyrokami Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego w Białymstoku. Można przy tym dodatkowo zauważyć, iż uzasadnienie zaskarżonego wyroku w istocie nie przedstawia bliższej argumentacji w zakresie uznania spornej kwoty za należną stronie powodowej.

Z gwarancji należytego wykonania Kontraktu i usunięcia wad lub usterek NR (...) z dnia 20 lutego 2015 r. wynika, że pozwany jako Gwarant, gwarantował Beneficjentowi, tj. Spółce (...), zapłatę za powstałe w okresie ważności gwarancji zobowiązanie Zobowiązanego tj. **zobowiązania** Konsorcjum (pkt 1 Gwarancji, k. 22). Zgodnie z art. 353 § 1 k.c. zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić. W tym wypadku sporne zobowiązanie z tytułu kar umownych za dwa dni zwłoki w kwocie 91.357,02 zł wygasło. Zobowiązanie to nie istnieje, a stronie powodowej omawiana wierzytelność już nie przysługuje. W tej sytuacji wskazany zapis Gwarancji stał na przeszkodzie zasądzeniu na rzecz powoda tejże kwoty. Obowiązek zapłaty po stronie pozwanego został bowiem jednoznacznie powiązany w pozwie z istnieniem określonego zobowiązania Konsorcjum z tytułu kar umownych, umorzonego wcześniej w drodze potrącenia.

Wobec powyższych rozważań, nie zachodziła potrzeba szczegółowej analizy zasadności pozostałych zarzutów apelacji. Brak zobowiązania, w świetle powyższego zapisu Gwarancji powodował a limine brak podstawy do skutecznego dochodzenia spornej kwoty.

W konsekwencji, w oparciu o art. 496 k.p.c., przedmiotowy nakaz zapłaty należało uchylić w całości i oddalić powództwo, o czym Sąd Apelacyjny orzekł na mocy art. 386 § 1 k.p.c., jak w punkcie 1 a) sentencji.

Konsekwencją zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji, jest zmiana rozstrzygnięcia o kosztach procesu przed tą instancją – punkt 1 b) i 1 c) sentencji.

Strona powodowa sprawę przed Sądem Okręgowym przegrała w całości i wobec tego, na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. powinna zwrócić pozwanej poniesione przez nią koszty procesu, na które składa się opłata sądowa od zarzutów od nakazu zapłaty w kwocie 45.679 zł, koszty zastępstwa prawnego w kwocie 10.800 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015 r., poz. 1800) i opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Apelacja pozwanej została uwzględniona w całości i wobec tego należało zasądzić na jej rzecz od powoda kwotę 8.618 zł tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej. Na tę kwotę składa się opłata od apelacji – 4 568 zł- oraz koszt zastępstwa prawnego w kwocie 4.050 zł ustalony na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust.1 pkt 2 ww. Rozporządzenia.

D. M. N. B. W.